THE DAILY HEBREW JOURNAL

H. WINBERG, Pres. & Gen. Mgr.

The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario

PUBLISHED BY

— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —

251-253 Queen Street West Telephone Adelaide 3967

SUBSCRIPTION RATES: $3.50 PER YEAR
SINGLE COPY 1c.

Entered as Second Class Mai Matter at C.P.O. Toronto. Ontario January 22nd, 1915

די נייע נעפאהר

די נייוארקער "זוארלד" האט די מעג פערעפענטליכט א בריעף, וועלכען עס איז געלונגען ארויסצובעלען בײַ זוארשא, און וועלכער איז ניט דורכגעגאנגען דורך דער דייטשער צענזור.

דער בריעף, וועלכער גיט א בעשרייבונג, וועגען דעם, וואס זוארשא לעבט יעצט איבער האט איך א פונקט וועגען דעם, אז אין מאנכע פיילישע קרייזען בעמערקט זיך יעצט א פריינדשאפט צו רוסלאנד. די לעצטע זאל האלטען ביי געבען פיילען פאלגענדעס:

א) פאלשטענדיגע פרייהייט פון שפראך און רעליגיאן.

ב) די בעפרייאונג פון פאליאקען פון מיליטער־דיענסט, מיט דער פערשפרעכונג, אז פיילען זאל ניט האבען קיין איינגעע ארמיי.

ג) דער זעלבער טאריף ווי פריהער.

ד) א פארלאמענט לויט'ן פרינציפ ווי די איירישע "האום רול", מיט'ן וועטא־רעכט, פאר'ן רוסישען קייזערליכען ראטה.

ה) א פיילישען פרינצליכען הערשער, אויסגעקליבען פון די פאליאקען, און בעשטעטיגט פונ'ם צאר.

ו) די פאליאקען זאלען איינארדנען זייערע בעציהונגען מיט דיי אידען, אהן שום אריינמישונג מצד די רוסען, אז מען זאל ניט די אידען אריבערשיקען איבער'ן רוסישען גרענעץ.

ז) א נאציאנאלער אונייווערזיטעט.

ח) א קליינע רוסישע ארמיי אין פיילען, דערפאר אבער א פיי־לישע פאליציי.

ט) פאלשטענדיגע פרייהייט וועגען עגטוויקלען דאס לאנד.

י) פיילישע פארשטעהער אינ'ם אויסלענדישען מיניסטעריום. אבער ניט קיינע אמבאסאדארען.

דאס זאל זיין די פאראנאם פאר פיילען, וועלכע רוסלאנד איז צופ־ריעדען צו געבען. און צו וועלכער עס שטימען צו דיר ליבעראלע רוסען ווי אויך די פיילישע פיהרער, און לויט דעם קארעספאנדענטס מיינונג זעגען די פאליאקען צופריעדען מיט דעם. ווייל זיי ווייסען, אז פאר די פיי־לישע אינטערעסען לוינגט זיך בעסער צו פערבינדען זייער שיקזאל מיט רוסלאנד, איידער מיט דער ביסמארקישער דייטשלאנד.

עס קען ניט זיין, אז דיעזע אלע בעהויפטונגען פון דעם "זוארלד" קארעספאנדענט זאלען זיין זיינע אייגענע פאנטאזיעס. א טהייל אמת ליעגט געוויס אין דעם, און דער פונקט, אז די אידישע פראגע ווערט איבערגעלאזען צו די פאליאקען, אז זיי זאלען אליין איינארדנען די אי־דיש־פיילישע בעציהונגען טאר ניט אויפגעקלעמאכט ווערען מיט דער־האנד.

די פיילישע פערגאנגענהייט זייער בעהאנדלונג צו אידען, פאר די לעצטע יאהרען, איז דער בעסטער בעווייז. אז די אידישע־פראגע טאר ניט אנפערטרויט ווערען אין די הענד, וועלכע האבען געפרעדיגט באיקאט, און פערנאסען אידיש בלוט.

דער בערויבטער טאר איז ניט איבערגעגעבען ווערען אין די הענד פונ'ם רויבער, ער זאל איהם אויסטהיילען ווישר.

עס איז א פראגע וועגען דריי מיליאן אידען, און דערצו פערלאנגט מען נאך, אז ניט נאר זוילען די פערשידענע פיילישע פאניעס קענען מהען מיט די אידען וואס זייער האריץ זייל נאר אז עס זאל אויך איינגע־פיהרט ווערען א נייע אידישע טשערטא.

דאס וואס די רוסישע קאדעטען האבען אין דער דומא צוריקגע־וויעזען דעם פערלאנג פון די אידישע דומא דעפוטאטען איינצוהיבען די אידען־פראגע, האט פיעלייכט א גרויסע שיכות מיט דיעזען פיילישען פרייהייטס־פלאן.

פאר דער אידישער לאגע מיינט עס א נייע געפאהר, און בייציי־טענס דארפען וועגען מען ווערען שריט ניט צו דערלאזען, אז דער גנב זאל משפט'ן דעם בעגנבעטען.

דער אידישער ישוב פון דער נייער וועלט, פאר דיעזע פראגע ניט לאזען אונבעמערקט.

אינטערעסירט זיך מעהר מיט קענערע

איף דעם קענעדער פרעס־צוזאמענפאהר, וועלכער איז לעצטע וואך געהאלטען געווארען אין פאראנטא, איז צווישען אנדערעס אויך געברעדט געווארען וועגען דעם פאל, וואס די אמעריקאנער זשורנאלען זעגען פערשפרייט אין א גרויסער מאס אין קענעדע.

דער ארגומענט, וואס איז ארויסגעבראכט געווארען איז בעשטא־גען אין דעם, אז דאס דער קענעדער עולם לעזט אזוי פיעל די אמעריקאנישע מאגאזינען, מחמת קומט איס, אז ער לעבט מעהר מיט דער אמעריקאנישער וועלט איידער מיט דער קענעדער וועלט. די פראגע וועגען רוזוועלט צו יוהז, וועט בעקומען די פרעזידענט נא־מינאציע פון די רעפובליקאנער, אינטערעסירט מעהר דעם היגען עולם, ווי וויכטיגע פאליטישע פראגען פונ'ם היגען לעבען, און דאס קען זיך ערקלערען נאר מיט דעם, ווייל זיי ווייסען, אז פאר די פיי־לישע אינטערעסען לוינגט זיך בעסער צו פערבינדען זייער שיקזאל מיט רוסלאנד, איידער מיט דער ביסמארקישער דייטשלאנד.

עס קען ניט זיין, אז דיעזע אלע בעהויפטונגען פון דעם "זוארלד" קארעספאנדענט זאלען זיין זיינע אייגענע פאנטאזיעס. א טהייל אמת ליעגט געוויס אין דעם, און דער פונקט, אז די אידישע פראגע ווערט איבערגעלאזען צו די פאליאקען, אז זיי זאלען אליין איינארדנען די אי־דיש־פיילישע בעציהונגען טאר ניט אויפגעקלעמאכט ווערען מיט דער־האנד.

די פיילישע פערגאנגענהייט זייער בעהאנדלונג צו אידען, פאר די לעצטע יאהרען, איז דער בעסטער בעוויז. אז די אידישע־פראגע טאר ניט אנפערטרויט ווערען אין די הענד, וועלכע האבען געפרעדיגט באיקאט, און פערנאסען אידיש בלוט.

דער בערויבטער טאר איז ניט איבערגעגעבען ווערען אין די הענד פונ'ם רויבער, ער זאל איהם אויסטהיילען ווישר.

עס איז א פראגע וועגען דריי מיליאן אידען, און דערצו פערלאנגט מען נאך, אז ניט נאר זוילען די פערשידענע פיילישע פאניעס קענען מהען מיט די אידען וואס זייער האריץ זייל נאר אז עס זאל אויך איינגע־פיהרט ווערען א נייע אידישע טשערטא.

דאס וואס די רוסישע קאדעטען האבען אין דער דומא צוריקגע־וויעזען דעם פערלאנג פון די אידישע דומא דעפוטאטען איינצוהיבען די אידען־פראגע, האט פיעלייכט א גרויסע שיכות מיט דיעזען פיילישען פרייהייטס־פלאן.

פאר דער אידישער לאגע מיינט עס א נייע געפאהר, און בייציי־טענס דארפען וועגען מען ווערען שריט ניט צו דערלאזען, אז דער גנב זאל משפט'ן דעם בעגנבעטען.

דער אידישער ישוב פון דער נייער וועלט, פאר דיעזע פראגע ניט לאזען אונבעמערקט.

די מעגליכקייט פון א אידישער קא־לאניזאציע אין מעסאפאטאמיען

איצט, בעת דער קאמפף צווישען דער ענגלישער און טערקישער ארמיי געהט אן אין מעסאפאטאמיען, און אזוי ווי ענג־לאנד איז זיכער אז מיט דער הילף פון דיא יוסען וועט איהר געלינגען צו בעזעצען דאס לאנד און עס פערוואנדלען אין איי־נער פון איהרע קאלאניען, ווערט אין ענגלאנד שטארק גערעדט מכח דער מעג־ליכקייט צו שאפען דארט א אידישען שוב, אונטער דער אויפזוכט פון דער ענג־לישער רעגיערונג.

וועגען דיעזער פראגע האט די דזשו־איש קראניקעל אבגעדרוקט א זעהר אינטע־רעסאנטען ארטיקעל פון מאריס קאהן, וועלכער וואהנט אין טאנזשיר, מאראקא און וועלכער האט פערבראכט עטליכע יאהר אין באגדאד די הויפט־שטאדט פון מעסאפאטאמיען.

אט וואס מר. קאהן האט צו זאגען וועגען דער מעגליכקייט פון גרינדען א אידישע קאלאניזאציע אין מעסאפאטאמי־ען:

עס ווערט בעהויפטעט אז אין מעסא־פאטאמיען איז די היץ אזוי שטארק אז ווידען וואלטען דארטען ניט געקענט עק־סיסטירען. דאס זעלבע האט מען געזאגט וועגען פאלעסטינא אויך, און דעם רע־ולטאט ווייסען מיר שוין. אויך געפינען זיך אין מעסאפאטאמיען געגנדען וואו עס הערשט מאלאריש פיבער, אבער און דיעזע געגנדען ווערט מען נאר ניט. יענע טהיילען וואס וועלען קאלאניזירט ווערען פון אידען, אונטער דער אויפזיכט און דער ענגלישער רעגיערונג וועלען זיין די טרוקענע און געזונדעסטע.

עס זיינען פאראן מענשען וואס בע־הויפטען אז צוליעב מעהרערע אורזאכען וועט א גרויסע צאהל אידען זיך קיינמאל ניט בעזעצען אויף א פלאץ וואו זיי זאלען זיך אויסשליעסליך בעשעפטיגען מיט אג־ריקולטור. די הויפט אורזאך, דערפאר וואס ווערט אנגענעבען איז, אז אידען האבען א צו שטארקען אונטערנעהמונגס־גייסט, כדי זיך צו קענען בעשעפטיגען מיט אגריקולטור. די הויפט אורזאך, דער פאר וואס ווערט אנגענעבען איז, אז אידען האבען א צו שטארקען אונטערנעהמונגס־גייסט כדי זיך צו קענען בעשעפטיגען מיט אזא לאנגזאמער לאנגווייליגער ארבייט, אבוואהל זי קען אין צייט זיי פערבינדען זייער שיקזאל מיט א רוהיג אנשטענדיגען לעבען.

דיעזע פראגע איז שוין מעהרערע מאל בעהאנדעלט געווארען פון מעהרערע קא־לאניזאציעס געווארען פון מעהרערע איבער־הויפט פון די ציוניסטען. אבער דערווייל קען מען עגטפערען פאלגענדעס:

אויב אריטע און פערפאלגטע אידען ווייגען צופיעל אונטערנעהמונגס פעהיג אז צו אונרוהיג צו בעשעפטיגען זיך מיט אגריקולטור ווי מאנכע בעהויפטען, דאן קען מען פון קאלאניזאציע דאך איבער־הויפט ניט ריידען. דער פאקט איז אבער אז צוויי בין דריי מיליאן אידען וואלטען זיך געשעצט גליקליך פטור צו ווערען פון פערפאלגונגען אדער ארימקייט, און זיך בעשעפטיגען מיט ערד ארבייט. אונטער־ער אויפזיכט פון א אידישער קאלאני־זאציעס געזעלשאפט און א גוטע רעגיע־רונג.

לאמיר דיעזע לעצטע פראגע גענויער בעטראכטען. וואס זאל דאס אויפגעהאלטען מען פון אידען פון א שלעכטער סביבה, און זיי ברענגען אין א סביבה וואו זיי וועלען זיכער זיין פריי פון אונטערדריקונג און לעבען אונטער א פרייער רעגיערונג ווי די ענגלישע, וואו דאס זאל דאס פאר זיי ניט זיין אנציהענד? עס וועלען דארט ניט זיין קיין טהעאטערע און קאנצערטען? אבער אידען וואס האבען געלעבט אין שטענדיגער ארמקייט און אונטער־דריקונג אין די צוריקגעשטאנענע לענדער האבען ניט געהאט קיין צויפיעל געלעגענ־הייט צו האבען דיעזע אמוזירונגען, און זיי וועלען זיי זיכער ניט שעהלען.

זיי וועלען דארפען פיהרען א פויע־רען לעבען אויף זייער שטח פון צעהן אדער פופצעהן אקער לאנד. די ערשטע עטליכע יאהר וועלען זיי זיין שטאפף פער מהען אין דעם אויסארבייטען פון הער ערד און אין דער אלגעמיינער אינגריבטונג פון זייער היים.

די ערשטע קאלאניסטען אין קאנאדא, די ווייטער סטייטס, זיך אמעריקא, זיך אפריקא. אויסטראליען און אזוי ווייטער האבען זיך אויף געמוזט צופאסען צו נייע לעבנס בעדינגונגען, צו וועלכע זיי זיינען פריהער ניט געוואהנט געווען, דאך איז נאר קיינעם ניט איינגעפאלען אז צוליעב דיעזער אורזאך וועט קיין קאלא־ניזאציע ניט קענען איינגעפיהרט ווערען א מענש קען זיך איינלעבען אין אירגענד־וועלכער סביבה און לעבען גליקליך.

די ערד פון דער נעגנער וואו אידען וואלטען זיך בעזעצט אין מעסאפאטאמיען איז פאלשטענדיג נאקעט, קיין בוים אדער קוסט זעהט מען ניט א חוץ אין דער נאב כארשאפט פון שטערט און דערפאר. אייג־מאך דערפאר ווייל אהן קינסטליכער בע־וואסערונג קען מען דארט ניט וואהנען א חוץ אין דער נעגנער וואו עס זיינען פאראן טייכען אדער ברונימער.

ווינטער און פריהלינג־רעגענט א סך און גראז וואקסט איבעראל, אבער אין די לאנגע זומער מאנאטען ווען עס פאלט קיין טראפען רעגען ניט וואס דאס דויערט פינף אדער זעקס חדשים, ווערט דאס גראז אין גאנצען אויסגעטריקענט. דיא קאלאניסטען וואלטען זיך געמוזט בעזע־צען אויף דיעזען לאנד, בויען זייערע הייזער און דערפער אזוי ווי די איינגעבוירע־נע.

אבערדער זומער איז קיין אבהאלט ניט פון קאלאניזאציע, אונטער די בעדינ־גונגען וואס די מאדערנע אגריקולטור קען שאפען. וואס די היץ אנבעטרעפט איז דאס אויך קיין שטערונג ניט, ווייל דיא לופט איז זעהער א טרוקענע און דאס מאכט אז מען זאל די היץ קענען אריבער־טראגען אונדאס קלימאט איז זעהער גע־זונד. אין באגדאד האב איך קיינמאל ניט געהערט פון א זונענשטיך, און די היץ קען מען דארט אריבערטראגען פונקט אזוי גוט ווי אין די הייסע טהיילען פון די יוניייטער סטייטס, זיד אמעריקא אויסטראליען און וויי אייטער, וואו איירא פעער האבען זיך בעזעצט.

עס איז אויך א פאקט אז מען מוז ניט ארבייטען דעם גאנצען טאג בעת דיא זונן ברענט אין די הייסעסטע מאנאטען. די הייסעסטע צייט פון טאג קען מען פער־ברענגען אין הויז אדער אונטער דעם שא־טען פון א בוים. זעהר פיעל ארבייט קען געטהאן ווערען פאר צעהן א זייגער אין דער פריה און נאך פינף א זייגער אאר־נאכט.

אין מעסאפאטאמיען טראגט מען א אהם קאפ, און דאס איז אן אויסנעצייר כענטע בעוואריניש פאר דער היץ פון דער זון. אויף מוז מען נעדענקען אז דיא נעכט זיינען זעהר אין ערפרישענד און אז עס זיינען פאראן זעהר וועניג נעכט וואס די היץ זאל שטערען דעם שלאף.

אין גאנץ מעסאפאטאמיען שלאפט יע־דער איינער אויף די פלאכע דעכער אויף דער פרייער לופט, פינף חדשים צייט פון מאי ביז סעפטעמבער, די איבעריגע צייט פון יאהר שלאפט מען אין די ווערענדעס וואס ווערען געבויט ארום די הייזער. אויב בין איצט איז דארט ניט פאראן קיין קא־לאניזאציע איז דאס ניט די שולד פון דער ערד אדער קלימאט, נאר די שולד פונדער רעגיערונג וואס האט דאס לאנד בעהערשט.

אונטער א גוטער קינסטליכער בעוואא־סערונג קען דאס גאנצע לאנד פערוואנ־דעלט ווערען אין איין גרויסען שענעגס גארטען, וואו עס זאל וואקסען לרוב ווייץ, בערל גרויפען, דייז בעבלאך מאאס און אנדערע פערשידענע גרינצייגען ווי אויך טייטלען, אראנזשען, לימענעס, פלומען, בערשקעס, אפריקאזען, פייגען, ווייגטרוי־בען און אלערליי פערשיעדענע פרוכטען אזוי ווי אין אלע טהיילען פון אייראפא אדער אמעריקא, דערצו מוז נאך צוגעגע־בענט ווערען בוימוואל, אפיזם טאבאק און זא ווייטער.

יעדע שטאדט און יעדעס דארף אין מע־סאפאטאמיען איז א געגנד פון גערט נער פון מערקווירדיגער פרוכטבארקייט און דאס א דאנק דאס וואס זיי קריגען וואסער אין זומער. דער טהאל פון טייך דיאלאה, צו דער צפון מזרח זייט פון באג דאד, איזא מוסטער פון ערשטוינענדער פרוכטבארקייט, דערפאר ווייל די געגנד איז קאנאליזירט געווארען.

מאנכע בעהויפטען אז די אידישע קא־לאניסטען וועלען זיך ניט קענען פערטהיי דיגען נעגן די אראבער וואס וועלען אויף זיי אנפאלען. דאס איז א קינדישע בעמער־קונג, ווען מען נעהמט אין אנבעטראכט אז די ענגלישע רעגיערונג וועט קאנטראלירען דאס לאנד. אדערע ווידער בעהויפטען אז די אידען פון מעסאפאטאמיען וועלען ניט ניט אויפגעהמען זייערע ברידער פון איי־דאפא. דאס איז לעכערליך. איך האב אב־געלעבט 26 יאהר אין באגדאד אין ענגער פערבינדונג מיט די איינגעבוירענע אידען און איך קען ניט פערשטעהן ווי אזוי אזא בעהויפטונג האט געקענט געמאכט ווערען.

דער אונטערשיער אין מאנכע רעליג יעזע מנהגים איז אזא אונבעדייטענדער אז עס איז קיין אונטערשיער ניט פאראן צווישען זיי און די אידען, לאמיר זאגען פון רוסלאנד. אפילו די אבערגלויבענס זיינען כמעט די זעלבע.

עס איז אויך ניט ריכטיג די בע־הויפטונג אז דער מאהעמעראניזם האט גע־האט אן איינפלוס אויף די מעסאפאטאמ־ער אידען. זיי זיינען די זעלבע אידען ווי אלע איבעריגע און אונטער א גוטער, פע־חיגער רעגיערונג וואלטען זיי זיך איינ־געלעבט און דער קליינער אונטערשיער וואס איז איצט יא פאראן, וואלט אין א קורצער צייט פערשוואונדען געווארען.

א פרישער הומאריסט

(פעליטאן)

פון י. ראזע

זיין איך מיר אזוי ביי מיין שרייב טיש און טראכט.

— עס טרעפט אמאל אז א צייטונגס מענש אפילו טראכט אויך —

זיין איך, הייסט דאס, און טראכט, און האב הנאה. אין דער וועלט פון טראכ־טען, ערלויבט מיר אייך צו זאגען, איז זעהר און זעהר אינטערעסאנט.

דארט איז ניט פאראן כמעט קיין צייט אדער רוים, קיין פריהער אדער שפע־טער, להבדיל, ווי אין דער תורה. ווילט איהר כאפט איהר זיך אריבער, זיצענדיג און טראכטענדיג, איבער דעם אקעאן, אט פאהרט איהר אויפ'ן לא מאנש, צווישען ענגלאנד און פראנקרייך, און אט פליהט איהר, מיט'ן צוג, איבער דייטשלאנד און עסטרייך און אריבער דער גרעניץ און זייט אין דער "היים" און איהר זייט צר־ריק א קינד און איהר זייט ארומגערינ־געלט מיט ליעבע און פרייד און מיט אויס־זיכטען אויף א לעבען פון ליכט און זור־גענשיין.

און דאס אלעס האט איהר דורכגע־מאכט זיצענדיג און טראכטענדיג איין סעקונדע!

מעהר איז ניט נויטיג.

עס איז געגנג איין סעקונדע.

אין איין סעקונדע פליה איך מיר אריבער אין מיין שטערטעל און איך בין ווידער א קליין אינגעלע און געה ארום, אין א זומער נאכט, מיט א סך אידען וואס טראגען שטעקענס אין די הענד, פערטיג פאר אן אנפאל פון די דארפס גויים.

איך טראג אויך א שטעקען. ווי א זאך מאכט זיך. שלאפען קאן איך ניט. איך האב אפילו נאך ניט געוואוסט די טיעפע בעלייטונג פון וואדט "פאנראם", איך בין נאך א קינד געווען; אז מען וועט פלייכט קומען שלאגען האב איך גע־וואוסט.

איך מיין צו זאגען אז אין איין סע־קונדע לעב איך איבער ווידער מיינע קינ־דער יאהרען.

ווי איך וויל.

ווייל איך בלעטער איך דורך, טראכ־טענדיג, מיין נאנצען לעבענס בוך ביז איצט, און ווייל איך שטעל איך זיך אב אויף איין בלעטעל, און אמאל אויף א נקודה. אמאל א פאטש — פון דארען מלמד — און אמאל, וואס זאל איך פאר אייך לייענען? אויף א קוש.

דיווידקליכקייט איז ניט אזוי פוי־נעלדיג, טראכט מען. און עס ווערט גוט אויפ'ן האר צען בין — מען שטערט אויך. און געשטערט האט מיר א שפאגעל נייער הומאריסט.

אזוי ווי זיין ארבייט — שוסטעריי, דאכט זיך — שטעלט איהם ניט צופריי־דען, לכן האט ער אנגעשריבען א "הי־מאריסטישע זאך" און איז געקומען מיר פארקיריצען די יאהרען.

ער איז געקומען הערען מיין בכינות.

אויב עס וועט מיר געפעלען וועט ער עס אוועקשיקען אין א קיצלדיגער רעדאקציע און זאלען אידען לעזען און הנאה האבען.

איז מען דאך אין גלות, האב איך איהם געבעטען — גע'חל'ש'ט פאר איהם — ער זאל זיך זעצען און — מיר דערגעהן די יאהר.

כחרף עין האט ער זיך אוועק געזעצט, אנרויסגעגאפט פון פאזוכע זיין מאנטל־קריפט און — ראוואי לעזען:

"אן אינטערוויו מיט א מאנטרעאלער סוחר וואס זיין געקומען קיין מאראנטא קויפען קעסטלאך, און וועלכער הייסט שלמה.

אינטערוויואירט פון אינטערוויו־איסמישען אינטערוויואיסט יאנטעל בעל עגלח.

אזוי ווי איך האב אבגעגעסען מיין זעמעלע מיט פיטער און אויסגעטרונקען מיין פארציע קאפע האב איך א קוש געט־הון מיין שעמעלען אין געזעלע און האב זיך געלאזט אין נאס אריין פאציאפע דעם בעל דבר, שלמה, וואס איז געקומען קיין טראנאנטא פון מאנטרעאל קויפען קעסטלאך.

איך האב איהם דערזעהען אין נאס שטעהענדיג און קוקענדיג אויף א בלאנ־דע מיידעל — איך האב אין דער טשער־נאווקע געשריבען א רויטע מיידעל האט מיין פעסעל געלאכט פון מיר: "יאנ־טעל", מאכט זי, "שרייב א בלאנדע מיי־דעל". געזעהען אז פעסעל רעדט צו דער זאך האב איך מיין פעהלער פערריכט און האב געשריבען אז איך האב דערזעהן מיין קרבן אין נאס שטעהענדיג און קו־קענדיג אויף א בלאנדע מיידעל — האב איך ניט געמאכט קיין שהיות, גלייך איהם געבאפט ביים גארגעל, אריינגעשלעפט איהם אין א איין קריעם פארלאר, גענו־מען ביי איהם א סינארעט'ל און צוגע־טראטען צו דער ארבייט.

איך — האלטענדיג איהם ביים נאר־געל און דריקענדיג איהם צו דער וואנד מיט אלע כוחות. —

"וואס איז אייער שטעלונג צו קאפע מיט קייק?"

ער — בלוי, ווי א מיל, ארויסשטע־לענדיג די צונג ווי א הונד אום תמוז — ניט שלעכט עריכט

איך — עבדכם מיונג לפרעה במצרים־דינ —

"וואס דענקט איהר וועגען אונזערע רעפארמירטע ממזרים'לעך, לויט דעם בע שלום פון אונזערע פטישים החזקים

ער — כן עשה הלל'דיג — 'וואס וועד־ניגער אידען איז בעסער".

איך — מיט א טרויעריגען ניגון, דערמאנענדיג זיך אין מיין פעסלען —

"וואס מאכט עפעס אייער פריינד דזשייקאב שיף? ווען נעהט ער האלטען זיין נעקסטע דראשא?"

ער

— פעסימיסטיש שאפענהויער־דיג —

"טהענקיו, ער איז אל ריים, לאזט מיך אב איהר וועט מיך דערווארגען".

איך

— קווטשענדיג איהם מיט אלע. כוחות אריינלאזענדיג איהם דעם רויך פון מיין סיגארעט'ל אין זיינע סאמע פער'חלומ'טע אויגען אריין —

"עסען אייערע אידען אין מאנטרע־אל אויף כשר פלייש?"

ער

— פיהלענדיג אז זיינע מינוטען זיין נען געצעהלטע, האט ער אנגעשטרענגט אלע זיינע כחות און האט מיר געענט־פערט מיט טרערען אין די אויגען —

"יא".

איך

— מרוח אשך'דיג —

"וואס איז אייער שטעלונג צו וואג־נער'ס מוזיק?"

ער

— שטארק מעלאנכאליש, האט גע־נומען און איז געשטארבען."

ווי דער הומאריסט, דער פרישער, האט געענדיגט לעזען זיין זעהר הומאריס טישע זאך האב איך אבגעאטהעמט.

"געפעלען?"

ער

— פעסימיסטיש שאפענהויער־דיג —

"טהענקיו, ער איז אל ריים, לאזט מיך אב איהר וועט מיך דערווארגען".

איך

— קווטשענדיג איהם מיט אלע. כוחות אריינלאזענדיג איהם דעם רויך פון מיין סיגארעט'ל אין זיינע סאמע פער'חלומ'טע אויגען אריין —

"עסען אייערע אידען אין מאנטרע־אל אויף כשר פלייש?"

ער

— פיהלענדיג אז זיינע מינוטען זיין

אויסלענד. מיניסטער פון דייטשלאנד בעט פון אמעריקא א „סקווער דיעל"

דער עולם האט פאר דיא לעצ־טע צייט זעהר פיעל זיך אנגעלעזען וועגען די דיפלאמאטישע פערהאנדלונגען, וואס זיינען פארגעקומען צווישען דער אמעריקאנער און דייטשער רעגיערונגען. פאן יאנאון, איז דאס דער אויסלענדישער מיניסטער פון דייטשלאנד, און דער שריי־בער פון אלע דיפלאמאטישע נאטעס, וואס זיינען ביז יעצט געשיקט געווארען קיין אמעריקא.

א קארעספאנדענט פון דער נייארקער „טיימס" האט מיט איינינע וואכען צו־ריק בעזוכט דעם מיניסטער פאן יאנאון אין זיין אפיס און האט געהאט מיט איהם א „הארץ־צו־הארץ געשפרעך" וועגען די בעציהונגען צווישען דייטשלאנד און אמע־ריקא. די אומגערעדונג איז געווען א העכסט ריהרענדע און אינטערעסאנטע, און דער קארעספאנדענט האט דאס גלייך אומגעגעשיקט צו זיין צייטונג. אום צו זיין זיכער און די קארעספאנדענט זאל אנקור־מען, האט ער עס געשיקט דורך דריי פער־שיעדענע וועגען. די ענגלישע צענזור האט דאס אבער ניט דורכגעלאזען. מיט איינינע טעג צוריק איז דער קארעספאנדענט אליין צוריקגעקומען נאך נייארק און מיטבערע־גענדיג מיט זיך אן עקסטרא קאפיע פון זיין אונטערredונג, האט ער דאס אפגעדרוקט אין דער נייארקער „טיימס".

און אט זיינען איינינע וויכטיגע איים־ציגע פון זיין געשפרעך מיט דעם דייטשען מיניסטער, און אויך וועגען זיין בעגעגנען זיך מיט איהם:

„זאגענדיג דעם אמת האב איך פון אנ־פאנג ניט געעהלט קיין איבריג פערגנינ־גען, וואס איך געה דא זיך בעגעגענען מיט פאן יאנאון, ווייל איך בין געווען אונטער דעם איינדרוק אז דאס איז דער זעלבער פאן יאנאון, וואס איז מיט איינינע יאהר צוריק געווען דער טשיעף פון בערלינער פאליציי, און וועלכער האט אזוי שטארק גערודפ'ט די ארבייטער און די סאצ־יאליסטען; איך האב אבער שנעל אויסגעפער־נען אז דאס איז ניט דער זעלבער פאן יא־נאון, און איך בין, נאטירליך, געווען העכסט צופריעדען פון מיין טעות".

„אזוי ווי מיר האבען זיך נור די הענד געגעבען האב איך גלייך בעמערקט אז איך וועל שוין דעם מיניסטער קיין פראגען ניט דארפען שטעלען; איך האב געזעהען אז ער וויל אליין רעדען און אז ער האט א סך צו רעדען. איך האב דארום געשווייגען און געווארטט, ביז ער וועט אנפאנגען".

אנשפארענדיג זיך מיט זיין פלייצע אויפ'ן טשער האט ער אין א שטילען און רוהיגען טאן אנגעפאנגען:

„איהר זייט דא לעצטענס יאהר געקומען מיט א רעקאמענדאציאנס ברעף פון א פראמינענטען אמעריקאנער צייטונגסמאן, און וועלכען עס איז אויסגעדריקט געווען א פערלאנג, דאס דייטשלאנד זאל עפע־נען איהר קייבעל פערקעהר מיט אמעריקא, אום די אמעריקאנער צייטונגען זאלען פון אונז אויף קענען קריגען נייעס, אזוי ווי זיי קריגען פון אנדערע מלחמה לענדער.

אונזער רעגיערונג האט אויף דיעזען פערלאנגט זיך דורכגעשריבען מיט אייער רעגיערונג דורך אייער אמבאסאדאר מר. דרישאראדר, און מיר האבען ערקלערהרט אז מיר פון אונזער זייט זיינען העכסט צר־פריעדען צו עפענען א דירעקטע קייבעל פערבינדונג צווישען דייטשלאנד און אמע־ריקא. דיעזען צושריפס האבען מיר אויף אריינגעשיקט נאך אין פעברואר 1915. אייער רעגיערונג האט דעם צושריפס אי־בערגעגעבען צו דעם ענגלישען אמבאסא־דאר אין וואשינגטאן, וועלכער האט דאס בעדארפט דורך זיין רעגיערונג גוט הער־סען אדער צוריקווייזען. און אויף ווי ווייט מיר ווייסען דא, האט די ענגלישע רעגיע־רונג זאנאר אויף ניט געענטפערט וועגען דעם.

עס פערלאנגט זיך אז מיר האבען ניט געענדיגט מיין ערקלערונג, ווי דער מיניסטער האט מיר א זאג געטהאן:

„וואס הייסט ביי אייך אמעריקאנע־ציטונגס־לייט „נייעס"? אט א שטיי־נער, ווען אונזער א צעפעלין אטאקירט לאנדאן, א שטאדט, וואס איז בעפעסטיגט מיט קאנאנען, און מיט א שטארקען מיליטער, און וואס קען זיך אמשטארקסטען בעשיצען וועלכען ניט איז אנפאל פון ים, פון דער יבשה אדער פון דער לופט, קומען אייערע צייטונגען ארויס מיט פייערדיגע ארטיקלען און פאלען אן אויף די „אנזרי'שע" דייטשען, און ווען עס פאסירט דאס ענגלישע לופט פליהערס ווארפען ארונטער באמבעס אויף אזעלכע אונבעשיצטע שטעדטלאך און דערפער, און ווען מיר זיינען צו אייך געקומען מיט האר־בען אייך פארנעשלאגען אז מיר ווילען אייך שיקען דירעקטע נייעס, און דאנאר אהנע פון אונז צו צענזורירט ווערען — אויסער וועגען זאכען וואס האבען צו טהאן מיט ריין מיליטערישע סודות, האט דאס ווי איך זעה ניט ארויסגערופען ביי אייך אזא בעגייסטערונג".

„מיר האבען זאנאר געוואלט בעצאה־לען אלע קאסטען צו פיקסען אלע קייבעלס, וועלכע זיינען אין צייט פון מלחמה צו־שטערט געווארען, און מיר זיינען אויך גע־ווען צופריעדען דאס פרעזידענט ווילסאן זאל אויסקלייבען אן אינפארטייאישען צענזור, וועלכער זאל ביי דער אמעריקא־נער גרענעץ דורכקוקען אלע אונזערע נייע־עס. — נו, האט דער מיניסטער מיך א פרעג געטהאן — וואס האט איהר דאנרויף יעצט צו ענטפערען?

— „איך האב איהם ערקלערט, אז ניט קוקענדיג דאר־וויף, וואס די אמעריקאנער בירגער האבען א געוואלדיגען אינטערעס צו בעקאנט ווערען מיט אלע וויכטיגע מלחמה נייעס, איז אבער די רעגיערונג ניט געווען אין אזא לאגע דאך זי זאל לעבען געווען געווען צווישען די ענגלישע רעגיערונג אז זי זאל דעם פארשלאג פון דייטשלאנד אנ־נעהמען".

איך האב נאך ניט געהאט געענדיגט מיין ערקלערונג, ווי דער מיניסטער האט מיר א זאג געטהאן:

„וואס הייסט ביי אייך אמעריקאנע־ציטונגס־לייט „נייעס"? אט א שטיי־נער, ווען אונזער א צעפעלין אטאקירט לאנדאן, א שטאדט, וואס איז בעפעסטיגט מיט קאנאנען, און מיט א שטארקען מיליטער, און וואס קען זיך אמשטארקסטען בעשיצען קענען ניט איין יעצט דאס פון ים, פון דער יבשה אדער פון דער לופט, קומען אייערע צייטונגען ארויס מיט פייערדיגע ארטיקלען און פאלען אן אויף די „אנזרי'שע" דייטשען, און ווען עס פאסירט דאס ענגלישע לופט פליהערס ווארפען ארונטער באמבעס אויף אזעלכע אונבעשיצטע שטעדטלאך און דערפער, און ווען מיר זיינען צו אייך געקומען מיט האר־בען אייך פארנעשלאגען אז מיר ווילען אייך שיקען דירעקטע נייעס, און דאנאר אהנע פון אונז צו צענזורירט ווערען — אויסער וועגען זאכען וואס האבען צו טהאן מיט ריין מיליטערישע סודות, האט דאס ניט דערפאר אויסגערופען ביי אייך אזא בעגייסטערונג".

„מיר האבען זאנאר געוואלט בעצאה־לען אלע קאסטען צו פיקסען אלע קייבעלס, וועלכע זיינען אין צייט פון מלחמה צו־שטערט געווארען, און מיר זיינען אויך גע־ווען צופריעדען דאס פרעזידענט ווילסאן זאל אויסקלייבען אן אינפארטייאישען צענזור, וועלכער זאל ביי דער אמעריקא־נער גרענעץ דורכקוקען אלע אונזערע נייע־עס. — נו, האט דער מיניסטער מיך א פרעג געטהאן — וואס האט איהר דאנרויף יעצט צו ענטפערען?

— „איך האב נאך ניט געהאט געענדיגט מיין ערקלערונג, ווי דער מיניסטער האט מיר א זאג געטהאן:

„וואס הייסט ביי אייך אמעריקאנע־ציטונגס־לייט „נייעס"? אט א שטיי־נער, ווען אונזער א צעפעלין אטאקירט לאנדאן, א שטאדט, וואס איז בעפעסטיגט מיט קאנאנען, און מיט א שטארקען מיליטער, און וואס קען זיך אמשטארקסטען בעשיצען קענען ניט איין יעצט דאס פון ים, פון דער יבשה אדער פון דער לופט, קומען אייערע צייטונגען ארויס מיט פייערדיגע ארטיקלען און פאלען אן אויף די „אנזרי'שע" דייטשען, און ווען עס פאסירט דאס ענגלישע לופט פליהערס ווארפען ארונטער באמבעס אויף אזעלכע אונבעשיצטע שטעדטלאך און דערפער, און ווען מיר זיינען צו אייך געקומען מיט האר־בען אייך פארנעשלאגען אז מיר ווילען אייך שיקען דירעקטע נייעס, און דאנאר אהנע פון אונז צו צענזורירט ווערען — אויסער וועגען זאכען וואס האבען צו טהאן מיט ריין מיליטערישע סודות, האט דאס ניט דערפאר אויסגערופען ביי אייך אזא בעגייסטערונג".

„מיר האבען זא